

Splošni pregled

† **Janez Trdina.** Dne 14. julija je umrl v Novem mestu profesor Janez Trdina, star 75 let. Dasi je torej dosegel rajni Trdina visoko starost in je baje že dalje časa bolehal, nam je došla vest o njegovi smrti vendar povsem nepričakovano. S čudovito mirno roko je pisal Trdina še zadnje čase, in kdor je videl njegove goste vrste s tistimi drobnimi, a vendar razločnimi črkami, si ni mogel misliti, da bi izvila še tako kmalu smrt pero tej sigurni roki.

Čudno! Skoro pozabljen je že bil, kajti leta in leta je živel tiho tam doli med svojimi dragimi Dolenjci, ne da bi se bil kdo zmenil zanj, a ko smo se ga zopet spomnili, ko smo začeli zopet pisati o njem, se je ločil od nas! Kakor bi mu ne prijal vse ono slavlje, ki ga je bil deležen ob svoji petinsedemdesetletnici! No, vsekakor bi bil zaslužil vso tisto čast in priznanje že mnogo prej! Morda bi tudi na njegovo petinsedemdesetletnico nihče ne bil mislil, če bi ne bil dal sam znamenja, da še živi. „Ljubljanski Zvon“ si šteje v nemalo zaslugo, da je Trdina po njegovi inicijativi prijel še enkrat za pero. Bil je rajnik sploh goreč prijatelj našega lista, dokaz za to so razna njegova pisma, zlasti pa dejstvo, da mu je naklonil prekrasno zapuščino, prepustivši nam svojo avtobiografijo, ki obsega 16 lastnoročno pisanih pisem.

Umrl Janez Trdina je bil kremenit značaj, velik rodoljub, odločen svobodnjak in pisatelj, kakršnih je malo rodila slovenska zemlja. Najbolj čudno je pri njem to, da se je on, rojen Gorenjec, znal tako poglobiti v dušo Dolenjca, znal tako prilastiti si način njegovega mišljenja, čuvstvovanja in izražanja. V vseh njegovih spisih ni nič gorenjskega, ne jezik, ne vsebina! O tej karakteristični potezi v njegovih delih bi se dala napisati cela študija!

Bodi blagemu možu lahka slovenska zemlja, ki jo je v življenju tako goreče ljubil!

Ferijalno društvo „Prosveta“, katerega plodonosno, od lepih idej prošnjeno delovanje že dalje časa opazujemo z odkritosrčnim zadovoljstvom, je priredilo ob veliki Prešernovi veselici v Mestnem domu predavanje o Prešernu, ki je nudilo udeležnikom mnogo izrednega užitka. Govoril je o Prešernu gosp. cand. phil. Pavel Grošelj. Z markantnimi potezami nam je naslikal Prešernovo zunanje in notranje življenje, očrtal nam njegovo dobo in razmere, v katerih je živel, dokazal veliko vrednost njegovih poezij ter označil pomen njegov za nas Slovence. Govorniku je bil z ozirom na tuje goste, ki so bili potrebni počitka, čas kratko odmerjen, zato se je omejil na najpotrebnejše, in vendar ni bilo v njegovem predavanju nobene vrzeli; podal nam je polno novega, dozda neznane iz Prešernovega življenja. Pač so nemara njegove besede tudi skelele, a skelele so samo tam, kjer ne ljubijo resnice, ne ljubijo tudi Prešerna — dasi jih je zadnje dandanes sram priznati. Kot komentar so služile predavanju mnoge lepe skioptiške slike, katerih zadnja (Prešernov spomenik) je jako primerno opozorila na sledečo veliko veselico ter vzbudila nepopisno navdušenje. „Prosveta“ je lahko ponosna na to svojo prireditev!

Velika Prešernova veselica, ki se je na korist fondu za Prešernov spomenik vršila dne 16. julija v ljubljanski „Zvezdi“, je v moralnem in gmotnem oziru prekrasno uspela. Največja zasluga za ta uspeh gre narodnim damam ljubljanskim, ki so pod energičnim in spretnim vodstvom gospe Franje dr. Tavčarjeve in

gospe županje Milice Hribarjeve zastavile vse svoje sile, da so dosegle oni namen, ki ga je imela veselica. Poseben sijaj je zadobila vsa prireditev po dejstvu, da se je udeležilo veselice tudi več odličnih Srbov in Hrvatov, med zadnjimi znameniti romanopisec gosp. Šandor Gjalski. Nad vse veselo je bilo v noči od 16. na 17. julija življenje v ljubljanski „Zvezdi“; osrečevalo nas je navdušenje, ki smo ga opazovali vsepovsod, z lepimi upi nas je navdajala narodna zavednost, ki je napotila tako obile množice ta večer na kraj, kjer se je proslavljala spomin Prešernov, veseli smo bili z veselimi — le kadar smo se spomnili moža — Prešerna, kadar smo se spomnili sovraštva, ki je bilo plačilo njegovi veliki ljubezni, nam je postalo nekamo grenko pri srcu, in pri taki priliki smo si želeli, da bi se Slovenci navadili že za življenja čislati svoje velike može! Kajti končno: Kaj pomaga Prešernu lep spomenik? Veselili se bomo samo mi, ki mu ga postavimo!

Prešernove razglednice. Med raznimi razglednicami, ki so se izdale ob veliki Prešernovi veselici in ki se bolj ali manj nanašajo na našega pesnika, je ena, ki zasluži, da je omenimo tudi v leposlovnem listu. Narisal jo je znani mladi umetnik M. Gaspari, ki je pri tej priliki iznova pokazal svoj fini okus in velike umetniške zmožnosti. Slika nam predločuje slovensko dekle v narodni noši, ko vtika našemu pesniku dehteč nagelj v gumbnico. Svedoki, ki so pesnika še poznali, trdijo, da je njegov obraz na sliki dobro zadet. V ozadju se dviga hrib, ki spominja na Šmarno goro. A nekaj posebnega je okvir okrog te slike! Sestavljen je iz štirinajstih src, katerih vsako obsega po eno vrstico iz magistrala k Prešernovemu sonetnemu vencu. Lepše si umetnik stvari ni mogel zamisliti! Razglednice se dobivajo pri založniku g. J. N. Sadnikarju v Kamniku.

Vseslovenski legitimacijski listek. Društvo svobodnomiselnih slovenskih akademikov „Sava“ je založilo v prid „Družbe sv. Cirila in Metoda“ s finim okusom izdelan legitimacijski listek, ki naj bi pridno segala po njem vsa slovenska društva. Risbo je izvršil član umetniškega društva „Vesne“ gosp. Smrekar.

Varijanta o Vegovi smrti. Vegov sestrič Jožef Peterka (sin Vegove sestre Marije in Jakoba Peterka) se je napotil l. 1802. po Vegovi smrti na Dunaj in tam poizvedel o Vegovi smrti sledeče: „Vega se je vsled svoje ogromne učenosti povzpela do visokih časti. L. 1802. je bil Vegov polk določen, da odmaršira z Dunaja, in Vega je dobil povelje, nakupiti za premestitev potrebnih konj. Vega je šel zato nekega dne s svojim znancem v dunajsko okolico, da bi nabavil konj. Tega Vegovega znanca je podkupila dvanajstotica visokorojenih odličnjakov, ki so Vega strastno črtili iz zavisti, da je dosegel „kmet“ tako visoko dostojanstvo, da so ga častile učene družbe vsega sveta in da ga je cesar pobaronil. Podkupljeni znanec ga je umoril in truplo vrgel v Donavo. Šele devet dni pozneje so našli Vegovo truplo v Donavi s tanko nitjo na kolec privezano.

Fridolin Kavčič.

Strossmayerjeva maska in doprsni kip. Znani hrvaški kipar Valdec name-rava uliti Strossmayerjevo masko v srebro. Ta maska naj bi krasila takozvano Strossmayerjevo sobo, ki jo prirede v akademični palači v Zagrebu. Da mu bo možno izvršiti ta namen, se je odločil napraviti več reprodukcij mrtvaške maske velikega biskupa v sadri ter njegovih doprsnih kipov. Cena maski ali kipu znaša 50 K. Naročila je pošiljati do 15. avgusta t. l. na naslov: R. Valdec, Zagreb, Prilaz 23 a. Naj bi bilo tudi med Slovenci dosti pospešiteljev tega podjetja.